

Reforma odpadového hospodárstva v obci Chocholná-Velčice.

Mgr. Lenka Beznáková, Branislav Moňok, Priatel'ia Zeme – SPZ

Tento príklad ukazuje, že obce majú dostatok právomocí a možností, aby dokázali upraviť miestny systém nakladania s odpadmi do stavu, ktorý je akceptovaný pôvodcami, dosahuje nadpriemerné výsledky v oblasti zhodnocovania komunálnych odpadov (KO) a šetrí peniaze samospráve a občanom.

Základné údaje o záujmovom území:

Obec:	Chocholná-Velčice
Krajina:	Slovensko
Kraj:	Trenčiansky
Okres:	Trenčín
Počet obyvateľov:	1732
Počet domácností – celkom:	533
z toho IBV:	515
z toho KBV:	18

Stav odpadového hospodárstva pred projektom:

Hlavnými znakmi odpadového hospodárstva v obci boli do roku 2013 (do februára):

- narastajúce celkové množstvo KO,
- neuspokojivé množstvá vytriedených KO,
- narastajúce náklady na odpadové hospodárstvo.

Tab. č. 1: Množstvá KO v tonách, s ktorými sa nakladalo v obci Chocholná-Velčice pred začiatkom projektu v roku 2013

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkové množstvo KO:	240,31	232,98	254,24	301,80	276,37	278,46	338,59	356,36
Zmesový KO:	190,09	193,97	207,71	239,26	210,55	210,24	228,00	244,12
Objemný KO:	18,75	16,47	14,50	16,30	18,80	22,37	50,05	50,07
Vytriedený KO:	31,47	22,54	32,03	46,24	47,02	45,85	60,54	62,17
Účinnosť triedeného zberu KO:	13,10%	9,67%	12,60%	15,32%	17,01%	16,47%	17,88%	17,45%
Zneškodňované KO:	86,90%	90,33%	87,40%	85,84%	83,70%	84,59%	82,12%	82,55%
Zhodnocované KO:	13,10%	9,67%	12,60%	14,16%	16,30%	15,41%	17,88%	17,45%

V obci bol v roku 2012 zavedený nasledovný systém zberu KO:

- zmesový KO – zber do 110 litrových nádob s frekvenciou vývozu 1x za 2 týždne. Vývoz vykonávala externá spoločnosť.
- objemný odpad – zber do veľkokapacitných kontajnerov na obecnom zbernom dvore. Pôvodca si zabezpečoval dovoz sám.
- drobný stavebný odpad – zber do veľkokapacitných kontajnerov na obecnom zbernom dvore. Pôvodca si zabezpečoval odvoz sám.
- sklo – zber do 10 kontajnerov rozmiestnených v obci. Vývoz vykonávala externá spoločnosť.
- plasty – zber do plastových vriec v domácnostiach. Po naplnení ich pôvodcovia nosili do skladu za obecným úradom alebo na zberný dvor. Z týchto miest ich odvážala externá spoločnosť.
- papier – zber sa uskutočňoval 2 spôsobmi. Kampaňovité zbery v miestnej škole a pomocou externej spoločnosti, ktorá od občanov odoberala papier za protihodnotu vo forme papierových výrobkov (toaletný papier a pod.).
- textil – kampaňovitý zber vopred vyhlásenou akciou 2x ročne
- elektroodpad – kampaňovitý zber 2x ročne v spolupráci s externou spoločnosťou.

Poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady pre obyvateľov bol v obci zavedený od roku 2011 ako paušálny. Výška poplatku na 1 osobu bola vo výške 15 EUR. To však nestačilo na pokrytie všetkých nákladov a obec musela doplácať odpadové hospodárstvo napr. v roku 2012 sumou 9 391 EUR.

Ciele projektu:

V roku 2012, po viacerých neúspešných pokusoch získať mimorozpočtové finančné prostriedky na skvalitnenie odpadového hospodárstva formou rozšírenia podmienok pre triedenie KO, sa obec rozhodla hľadať rezervy u seba doma – v existujúcom systéme odpadového hospodárstva.

Boli stanovené 3 ciele:

1. znížiť množstvo skládkovaného KO,
2. zvýšiť množstvo vytriedeného KO,
3. stabilizovať náklady na odpadové hospodárstvo.

Zmeny v odpadovom hospodárstve obce

Po zhodnotení existujúceho stavu nakladania s KO v obci bolo zjavné, že tento systém už dosiahol svoje maximum a ďalší rozvoj v súlade so stanovenými cieľmi nie je možný bez optimalizačných opatrení.

5 krokov k úspechu:

1. Zmena poplatku za komunálne odpady (KO) a drobné stavebné odpady.
 - a. Zvýšenie poplatku z pôvodných 15 EUR na 25 EUR/osobu. Táto suma sa rovnala skutočným nákladom na OH v roku 2012 (pred projektom).
 - b. Vypracovanie Dohody o triedenom zbere a domácom kompostovaní (domácnosť sa zaväzuje, že bude triediť a kompostovať svoje odpady). V roku 2014 malo dohodu podpísanú 402 z 533 domácností (t.j.75,42 %).
 - c. Zavedenie 40 % zľavy pre tých, ktorí podpíšu s obcou túto dohodu. V prípade opakovaného porušenia Dohody môže obec domácnosti dovyrobiť poplatok do základnej sadzby.

2. Úprava systému zberu KO v obci
 - a. Zvýšenie komfortu pri triedení – domácnosti triedia kovy, papier, plasty a viacvrstvé kombinované obaly v domácnostiach do vriec, ktoré im každý mesiac odvážajú občinní pracovníci pred domom. Papier aj naďalej môžu odovzdávať aj starým spôsobom (viď. systém v roku 2012).
 - b. Doplnenie 2 kontajnerov na sklo, ktoré sú rozmiestnené v obci. V súčasnosti ich je 12 ks.
 - c. Rozšírenie zberu textilu pomocou kontajnerov umiestnených v centre obce.
 - d. Dobudovanie zberného dvora – nákup veľkokapacitných kontajnerov, vybudovanie boxov na vytriedené odpady, vybavenie skladových priestorov...
 - e. Na zberný dvor môžu občania nosiť v prípade potreby akékoľvek vytriedené odpady – sklo, kovy, papier, plasty, textil, opotrebované pneumatiky, použité jedlé oleje a tuky, drobný stavebný odpad, biologický odpad zo záhrad, elektroodpad, vybrané druhy nebezpečných odpadov... Je vyhradený priestor aj na ešte použiteľné veci, ktoré sa ďalej ponúkajú obyvateľom.
 - f. Zavedenie triedeného zberu vo všetkých obcou zriadených inštitúciách – obecný úrad, základná škola, materská škola, školská kuchyňa, kultúrny dom, hasičská zbrojnica.
3. Nakladanie s biologicky rozložiteľným odpadom
 - a. Na zbernom dvore sa zriadilo obecné kompostovisko, kde sa kompostujú rastlinné biologické odpady z údržby verejnej zelene.
 - b. V obci sa biologické odpady vznikajúce v domácnostiach nezberajú. Podporuje sa domáce kompostovanie (úľava na poplatku, 30 % dotácia na kúpu kompostéra, požičiavanie štiepkovača, súťaž „Nádoba bez bioodpadu“). V prípade potreby môžu obyvatelia doniesť záhradné odpady na zberný dvor.
 - c. Bol zavedený triedený zber biologických odpadov na obecnom úrade a základnej škole. Úrad, škola aj škôlka majú svoje vlastné kompostoviská.
 - d. Školská kuchyňa si kompostuje všetky biologické odpady priamo na mieste pomocou elektrického kompostéra GG-02.
4. Informačná kampaň – tej sa venovalo najviac času, pretože ju považujeme za základ úspechu. Boli vykonané tieto aktivity:
 - a. Informačná kampaň „od domu k domu“
 - b. Výroba a distribúcia informačných materiálov – letáky a brožúry o kompostovaní, triedení odpadov, celom systéme nakladania s odpadmi, predchádzaní vzniku odpadov, o nespáľovaní odpadov, kalendáre vývozov atď.
 - c. Sériá prednášok pre verejnosť a žiakov základnej školy
 - d. Exkurzie do zariadení, ktoré zhodnocujú odpady vyzbierané v obci
 - e. Podrobné informovanie obyvateľov na internetovej stránke obce a informačných tabuliach o systéme zberu, o pripravovaných a uskutočnených aktivitách, dosiahnutých výsledkoch...
5. Kontrola – v obci boli vykonávané 3 formy kontroly nádob na zmesový KO. Súhlas s kontrolou je súčasťou dohody (viď časť Zmena poplatku...):
 - a. Kontrola počtu vyvezených nádob – pri každom vývoze sa robí presná evidencia vyvezených nádob.
 - b. Priebežná kontrola obsahu zberných nádob – nakuknutie do všetkých nádob tesne pred ich vývozom.
 - c. Detailná kontrola zberných nádob – vytipovanie 5 až 10 nádob a ich rozbor na zbernom dvore. O výsledkoch kontroly sú domácnosti informované.

Dosiahnuté výsledky

Z hľadiska cieľov, ktoré boli stanovené na začiatku projektu môžeme konštatovať, že boli splnené všetky.

Tab. č. 2: Množstvá KO v tonách, s ktorými sa nakladalo v obci Chocholná-Velčice počas realizácie projektu.

	2013			2014		
	Množstvo v t/obec	Percent. Zastúpenie	Množstvo v kg/obyv.	Množstvo v t/obec	Percent. zastúpenie	Množstvo v kg/obyv.
Zneškodňované KO:	209,03	63,66%	122,03	149,13	46,91%	87,06
Zhodnocované KO:	119,342	36,34%	69,67	168,807	53,09%	98,54
Celkové množstvo:	328,37	100,00%	191,69	317,94	100,00%	185,60

V porovnaní s rokom 2012 sa v roku 2014 množstvá KO vyvíjali nasledovne:

- Celkové množstvo KO sa znížilo z 356,36 ton na 317,94 ton, čo je pokles o 10,78 %.
- Množstvo zmesových KO z domácností sa znížilo z 244,12 ton na 125,80 ton, čo je pokles o 48,47 %.
- Množstvo zneškodňovaných KO sa znížilo z 294,19 ton na 149,13 ton, čo je pokles o 49,31 %.
- Množstvo zhodnocovaných KO narástlo z 62,17 ton na 168,81 ton, čo je nárast o 171,52 %.
- Množstvo vyvezených nádob na zmesový KO sa znížil z 14 715 ks na 5 592 ks, čo je pokles o 62 %.

Tab. č. 3: Porovnanie základných ekonomických ukazovateľov nakladania s KO v sledovaných rokoch v obci Chocholná-Velčice.

Rok	2 012	2 013	2014
Príjmy:	27 790 €	32 496 €	32 249 €
Výdavky:	37 181 €	34 038 €	30 471 €
Rozdiel:	-9 391 €	-1 542 €	1 778 €

Rozdiel medzi príjmami a výdavkami v roku 2013 bol spôsobený zvýšenými investíciami do skvalitňovania OH v obci (vybavenie ZD, nákup kompostérov, veľkokapacitných kontajnerov, nádob na triedený zber skla, interiérových nádob do školy, na obecný úrad, do hasičskej zbrojnice, nákup vriec na triedenie atď.)

Ak by sa v obci nezačali robiť vyššie uvedené aktivity, ak by sa do týchto aktivít nezapojila väčšina obyvateľov, ak by sa nedosiahli uvedené výsledky, boli by sa náklady na odpadové hospodárstvo v obci naďalej zvyšovali. Aktívnym prístupom však dokázala výlučne použitím vlastných finančných prostriedkov miestna samospráva spoločne s obyvateľmi ušetriť v priebehu 2 ročného projektu cca 27 299 EUR, čo vychádza až 16 EUR na obyvateľa.